

MERTENS, Frans Hendrik, bibliothecaris, leraar en historicus (Antwerpen 6 augustus 1796 - Antwerpen 19 juni 1867).

Mertens, gesproten uit een burgergezin, voelde zich eerst aangetrokken tot de schilderkunst en volgde de lessen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in zijn geboortestad, o.l.v. Willem Herreyns. Hij werd echter door zijn vriend Jan Frans Willems (met wie Herreyns hem in contact gebracht had) aangespoord zich toe te leggen op de letteren en zich te bekwamen in talenkennis, wijsbegeerte en zelfs wiskunde, wat hij dan ook met grote vlijt en wilskracht deed. Hij ontwikkelde zich aldus autodidactisch tot een hoge graad van geleerdheid, die hem zeer te pas kwam op de onderscheiden terreinen van zijn activiteit. In politicis was hij aanvankelijk, weer onder invloed van Willems, orangistisch gezind.

F.H. Mertens door G. Wappers.

In 1834 werd Mertens benoemd tot stadsbibliothecaris van Antwerpen. Hier verrichtte hij baanbrekend werk, o.m. door invoering van een nieuwe ordening van de boeken en door het uitgeven van catalogi. Als onderwijzman maakte hij zich verdienstelijk als leraar in de economische wetenschappen aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen (1834-'54). Zijn cursussen vatte hij zo voorbeeldig

op, dat ze a.h.w. een model werden bij de definitieve invoering van de handelsvakken in het middelbaar onderwijs voor het hele land. Bovendien speelde Mertens een belangrijke rol als secretaris van de commissie van toezicht op het stedelijk onderwijs te Antwerpen. Als historicus schreef hij niet alleen, in samenwerking met L. Torfs, een achtdeelige *Geschiedenis van Antwerpen* (1849-'53), maar maakte hij zich minstens even verdienstelijk als uitgever van historisch bronnenmateriaal.

Als Vlaming wilde Mertens, o.m. door de uitgave van oude Nederlandse literaire en historische teksten en door het schrijven van geschiedenis zijn volk onderrichten over zijn groot verleden en het zo wakker schudden uit de apathie van de 19de eeuw. Hij was echter ook buiten deze geleerde bezigheden zeer actief in de V.B. Zo was hij in 1855 verslaggever voor de door het Willemsfonds uitgeschreven prijsvraag over de ware betekenis en strekking van de V.B. Zijn meest bekende activiteit op dit terrein is echter wel zijn lidmaatschap van en optreden in de Grievencommissie (1856-'57). Mertens, die in talloze Vlaamse verenigingen een vooraanstaande rol speelde, was een minzame en zeer geliefde figuur, zodat men hem dikwijls gemeenzaam als Vader Mertens betitelde.

Een marmeren buste van de hand van Michel Breuer bevindt zich te Antwerpen in de Stadsbibliotheek.

LITERATUUR : P. Génard, *Biographie de Monsieur François Henri Mertens, bibliothécaire de la ville d'Anvers, membre de la Commission provinciale des inscriptions funéraires et monumentales* (1887, met uitgebreide bibliografie); - P. Bergmans, *(François-Henri) Mertens*, in *Biographie Nationale XIV* (1897, kol. 600-603); - J.G. Frederiks en F.J. van Branden, *Biografisch Woordenboek der Noord- en Zuidnederlandsche Letterkunde* (1891, tweede uitgave, p. 510-511); - *Redevoeringen uitgesproken bij de plechtige begrafenis van de Heer Frans-Hendrik Mertens, in leven bibliothecaris der stad Antwerpen, aldaar overleden op 19 juni 1867* (uitgegeven door het bestuur van het tijdschrift *De Vlaamsche School*, 1867); - F. Prims, *De Geschiedenis van Antwerpen door Mertens en Torfs*, in *Antwerpiensia*, XX (1950, p. 187-194); - H. van Daele, *150 jaar stedelijk onderwijs te Antwerpen 1819-1969* (1969, p. 235-237).

JAN VAN ROEY